

BILDEN AV INDUSTRIEN

Västsvenska Handelskammaren har tidigare undersökt vad gymnasieelever förknippar med näringslivets olika sektorer. Resultaten presenterades i rapporten *Bilden av industrin* som publicerades år 2011. Efter senaste årens gedigna arbete med Svensk Gymnasielärling har vi förstått att föräldrar, såväl som mor- och farföräldrar, har stort inflytande på ungdomars gymnasieval. Därför var vi inför denna studie angelägna om att göra en undersökning som omfattar flera generationers syn på industrin. Via Kantar Sifos webbpanel har vi fått tillgång till svenska allmänheten i åldrarna 18-79.

Västsvenska Handelskammarens mål med Svensk Gymnasielärling är att landets alla elever ska ha möjlighet till utbildningsformen GLA. Undersökningen har genomförts på nationell nivå för att resultaten även ska kunna användas av landets övriga handelskamrar i arbetet med att sprida GLA i sina respektive regioner.

INDUSTRIN – HJÄRTAT FÖR DET SVENSKA NÄRINGSLIVET

Att Sverige är en industrination är ett faktum som alltjämt står sig. Industrin och de industrinära tjänsteföretagen skapar närmare en miljon arbetstillfällen i Sverige. Dessutom står dessa företag för över 70 procent av Sveriges samlade exportvärde.¹

I Västsverige är industrins betydelse för ekonomin ännu mer tydlig. Medan industrin svarar för strax över 20 procent av svensk BNP, svarar västsvensk industri för så mycket som 44 procent av Västra Götalands läns ekonomi. Inräknat industrins leverantörer av insatsvaror och tjänster skapar industrin 19 procent av alla jobb i länet.² Mot bakgrund av detta är det därför inte konstigt att GLA hittills har fått bäst fäste i Västsverige.

INNOVATIV DRIVKRAFT

I egenskap av att vara ett utav världens mest innovativa länder behövs i dag tydliga strategier för att bibehålla den positionen. Vår samtid i allmänhet, och industriproduktionen i synnerhet, präglas av en högteknologisk utveckling som går allt snabbare. Den fjärde industriella utvecklingen är i pågående och uppvisar nya spelregler via digitalisering, automatisering, robotisering och artificiell intelligens (AI).

Den föregående svenska regeringen lanserade år 2015 en nyindustrialiseringsstrategi innehållande en handlingsplan för smart industri, samt en uppdaterad version år 2017. I denna deklarerar att vi i dag, mer än någonsin, behöver stärka industrins innovationskraft för att klara pågående utmaningar med klimatförändringar, en åldrande befolkning och en snabb strukturuomvandling.

Från Västsvenska Handelskammaren vill vi uppmuntra den nybildade regeringen att fortsätta verka för att åtgärderna i nyindustrialiseringsstrategin genomförs i praktiken. Framförallt vill vi slå ett slag för frågan om framtida kompetensförsörjning. Vi vill se att näringsliv och utbildningsväsende

möts i fler samtal och samarbeten. Ett framgångsrikt sådant är Svensk Gymnasielärling.

STUDIENS SYFTE

Denna rapport redovisar en studie vars syfte är att:

- Undersöka den svenska allmänhetens samtida och framtida bild av industrin.
- Undersöka allmänhetens syn på gymnasieskolans yrkesutbildningar.

Studien tar sin utgångspunkt i att industrin har en stor betydelse för svensk ekonomi i allmänhet – och västsvensk ekonomi i synnerhet – varför frågan om kompetensförsörjning behöver medvetandegöras och prioriteras. För Västsvenska Handelskammarens medlemsföretag är nämligen kompetensförsörjning den mest brännande samtids- och framtidsfrågan. Möjligheten att rekrytera kompetent personal är avgörande för att våra industriföretag ska kunna bibehålla samt öka sin produktionskapacitet – och därmed sin konkurrenskraft. Gymnasieskolans yrkesutbildningar är en viktig del i denna kompetensförsörjning och är dessutom den utbildningsnivå som är mest efterfrågad av näringslivet.

STUDIENS METOD

Målgrupp för studien är den svenska allmänheten i åldrarna 18-79 år. Studien är genomförd via Kantar Sifos webbpanel bestående av slumpmässigt rekryterade personer. Ingen självrekrytering har tillämpats. Panelen är representativ för Internetanvändarna i Sverige.

2400 intervjuer har genomförts inom ramen för tidsperioden 30 november till 18 december 2018. Intervjuerna fördelar sig på kvoter om 200 intervjuer i Stockholms län, Västra Götalands län respektive Skåne län. I övrigt är kvoten 100 intervjuer per län.

Resultatet är även vägt i efterhand utifrån kön, ålder och region. Detta för att spegla allmänheten i stort.

STUDIENS RESULTAT

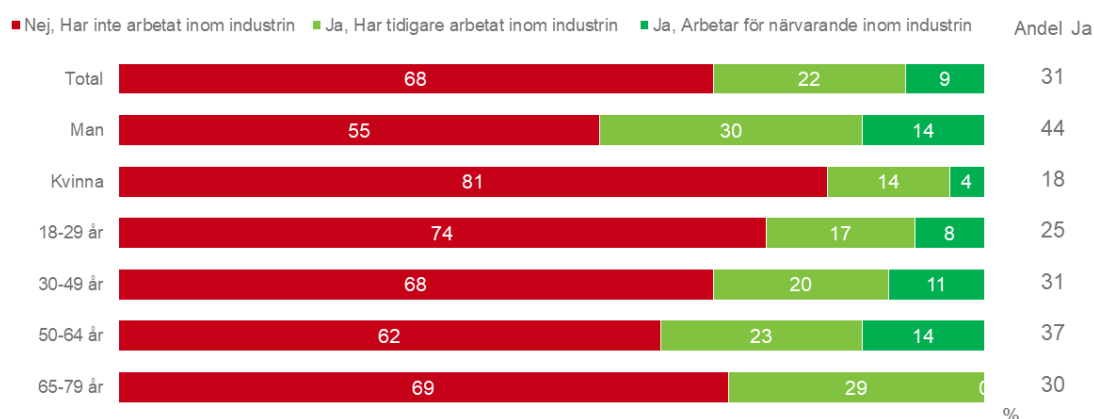
Nedan presenteras resultaten av undersökningen av allmänhetens bild av industrin samt syn på yrkesförberedande utbildningar. Studiens frågeställningar och resultat redovisas för uppdelat på följande teman:

- Erfarenhet av och inställning till att arbeta i industrin
- Gymnasieskolan och lärlingsutbildningar
- Industrins betydelse för ekonomin
- Industrins kännetecken
- Industrin och geografi
- Industrin och politiken
- Industrin och framtiden

ATT ARBETA I INDUSTRI

Respondenterna tillfrågades om de har erfarenhet av att arbeta i industrin. Av Tabell I nedan framgår att 31 procent har erfarenhet av att arbeta inom industrin, varav 22 procent tidigare har arbetat inom industrin och 9 procent för närvarande arbetar inom industrin. Det är en betydligt större andel män (44 procent) än kvinnor (18 procent) som har erfarenhet av att arbeta inom industrin.

Har du erfarenhet av att arbeta inom industrin?

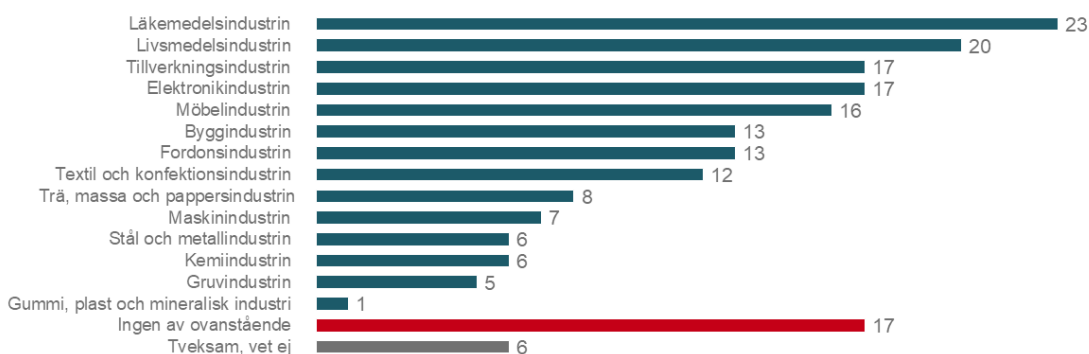
Tabell I

Vidare ställdes frågan vilka av följande industrisektorer respondenterna helst skulle vilja arbeta inom. Max tre svar var möjliga att ge. Som framgår av tabell 2, erhöll läkemedelsindustrin störst intresse, närmare bestämt från 23 procent av respondenterna. Detta följdes närmast av livsmedelsindustrin (20 procent), tillverkningsindustrin (17 procent) och elektronikindustrin (17 procent).

Om du fick välja, vilken av dessa sektorer skulle du helst vilja arbeta inom?

Max 3 svar har varit möjliga att ge.

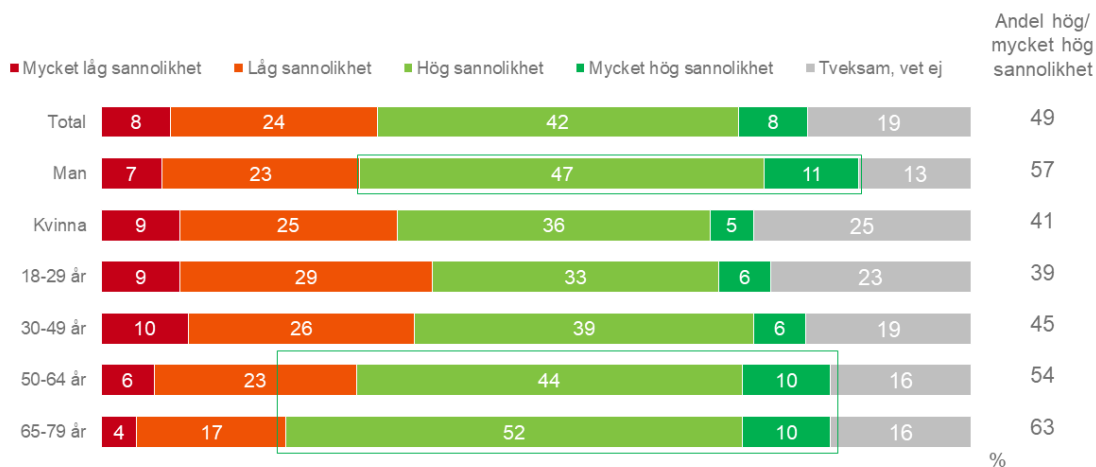

%

Tabell 2

Som framgår av tabell 3 nedan uppger varannan person att det är hög eller mycket hög sannolikhet att de skulle rekommendera någon att arbeta inom industrin. Det är en signifikant högre andel män (57 procent) än kvinnor (41 procent) som uppger att det är hög eller mycket hög sannolikhet att de skulle rekommendera någon detta. Det är även vanligare bland de äldre, 50-64 år (54 procent) och 65-79 år (63 procent) jämfört med de yngre, 18-29 år (39 procent) och 30-49 år (45 procent). Vidare rekommenderar personer som har erfarenhet av industrin i högre grad någon annan att arbeta inom industrin (74 procent) jämfört med dem som inte har erfarenhet av industrin (39 procent).

Oavsett hur stor eller liten erfarenhet du har av industrin, hur sannolikt är det att du skulle rekommendera någon att arbeta inom industrin?

Tabell 3

GYMNASIESKOLAN OCH LÄRLINGSUTBILDNINGAR

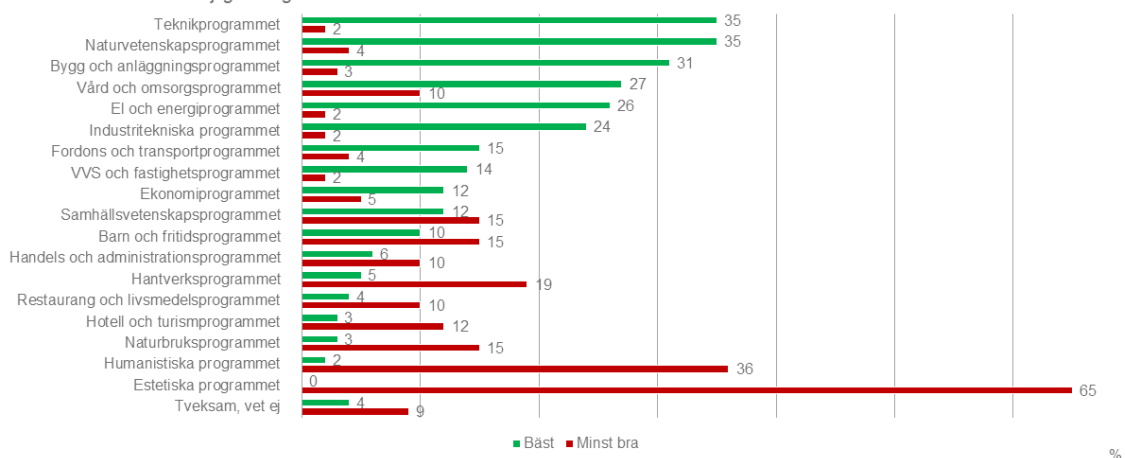
Respondenterna tillfrågades vilka gymnasieprogram de tror ger en ung person bäst respektive minst bra framtidsutsikter. Som framgår av Tabell 4 nedan kommer yrkesprogrammen högt upp i allmänhetens syn på vilka gymnasieprogram som har bäst framtidsutsikter.

Lärlingsutbildningar blir ett allt populärare utbildningsval för ungdomar. Bygg- och anläggning, vård- och omsorg, el- och energi och industritekniska programmet, som rankas högt, erbjuds i allt större utsträckning med lärlingsupplägg. GLA är i dag störst inom vård- och omsorg samt industritekniska programmet, vilka båda förväntas ge bra framtidsutsikter enligt undersökningens respondenter.

Värt att notera är att gymnasieskolans största program sett till antal elever, det samhällsvetenskapliga programmet, rankas av fler som ett mindre bra program sett till framtidsutsikter.

Vilka gymnasieprogram tror du i dag ger en ung person bäst / minst bra framtidsutsikter?

Max 3 svar har varit möjliga att ge.

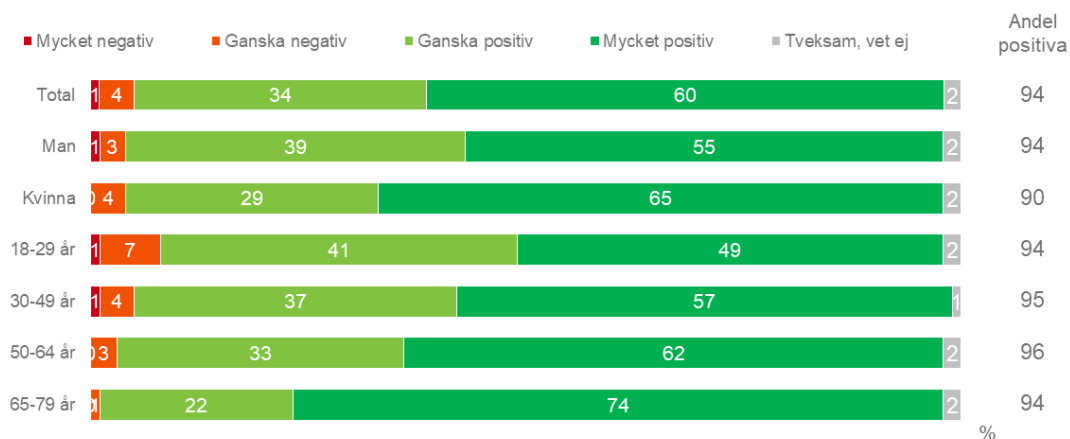
Tabell 4

Vidare tillfrågades allmänheten om deras inställning till lärlingsutbildning på gymnasienivå. (I tabell 5 nedan illustreras svaren.) 94 procent är positivt inställda till lärlingsutbildning på gymnasienivå, varav 60 procent är mycket positivt inställda. Det är betydligt fler äldre (50-64 år: 62 procent, 65-79 år: 74 procent) än yngre (18-29 år: 49 procent, 30-49 år: 57 procent) som har en mycket positiv inställning till lärlingsutbildningen på gymnasienivå.

Vilken är din inställning till lärlingsutbildning på gymnasienivå?

Med lärlingsutbildning menar vi ett yrkesprogram där stor del av utbildningen är förlagd på en arbetsplats.

Det innebär i praktiken att gymnasieeleven befinner sig på arbetsplatsen exempelvis tre dagar i veckan eller varannan vecka.

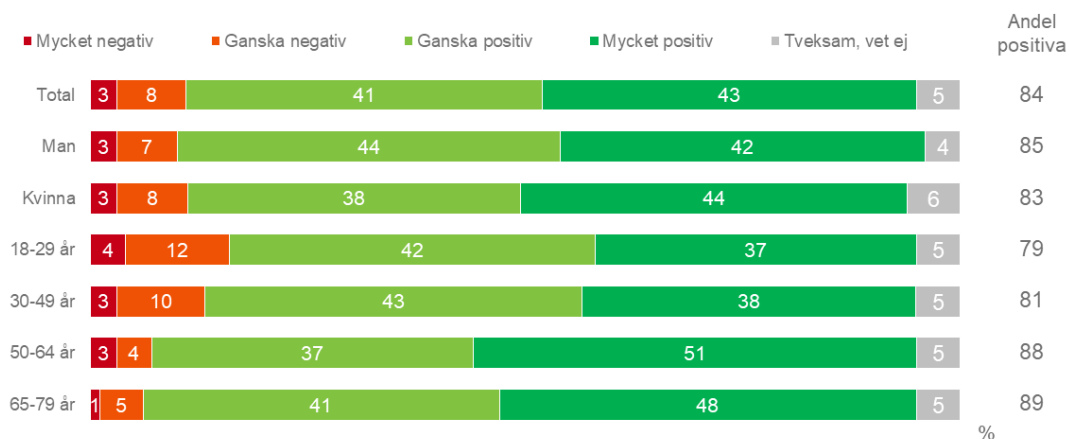

Tabell 5

Därutöver ställdes frågan hur respondenterna ser på lärlingsanställning på gymnasial nivå med en lärlingslön på cirka 5.000 SEK i månaden. (Svaren framgår av tabell 6 nedan.) 84 procent är positivt inställda till lärlingsutbildning med lön, varav 43 procent är mycket positivt inställda. Det är färre (43 procent jämfört med 60 procent) som är mycket positiva till lärlingsutbildning med lön. GLA är fortfarande relativt nytt och ännu inte känt bland hela allmänheten. 84 procent positivt inställda får därför anses vara mycket högt. Att det är 10 procent fler som är positiva till lärlingsutbildning jämfört med lärlingsanställning, tror vi beror på att anställningsförfarandet är relativt svårt att sätta sig in i. Vår erfarenhet är att det krävs en ordentlig förklaring av upplägget innan vederbörande förstår innebörden. Därför ser vi ett fortsatt stort behov av att sprida kännedom om GLA.

Vilken är din inställning till lärlingsutbildning med lön?

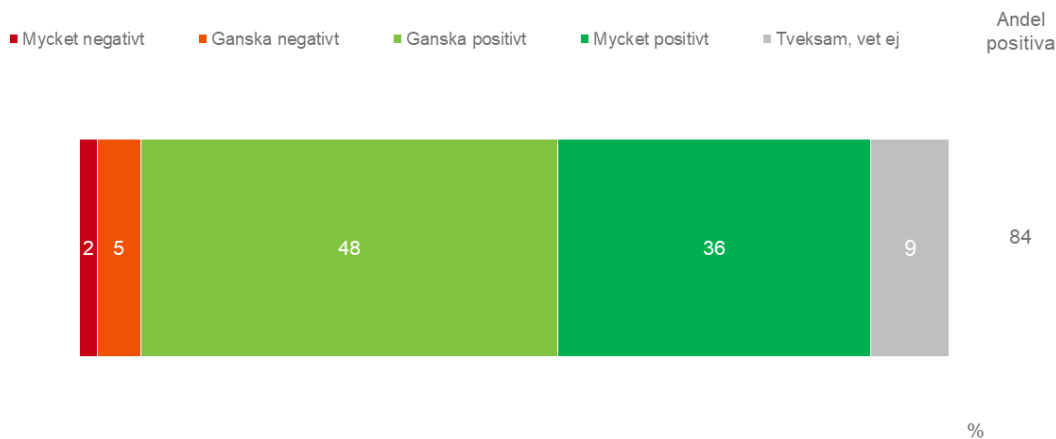
Eleven på lärlingsutbildningen får i detta fall lön på cirka 5000 kr/månad för att läsa en gymnasial lärlingsutbildning.

Tabell 6

Respondenterna tillfrågades också hur de skulle reagera om en ung vän/bekant/familjemedlem börjar läsa ett industritekniskt program på gymnasiet. (Se hur svaren fördelar sig i Tabell 7 nedan.) 84 procent uppger att de skulle reagera positivt, varav 36 procent skulle reagera mycket positivt och 48 procent ganska positivt. De som skulle reagera mest positivt är de som är i åldersgruppen 65-79 år, där 49 procent uppger att de skulle reagera mycket positivt och 43 procent ganska positivt. Även personer med erfarenhet av industrin skulle i högre grad reagera positivt (88 procent).

Hur skulle du reagera om en ung vän/bekant eller familjemedlem börjar läsa ett industritekniskt program på gymnasiet?

Tabell 7

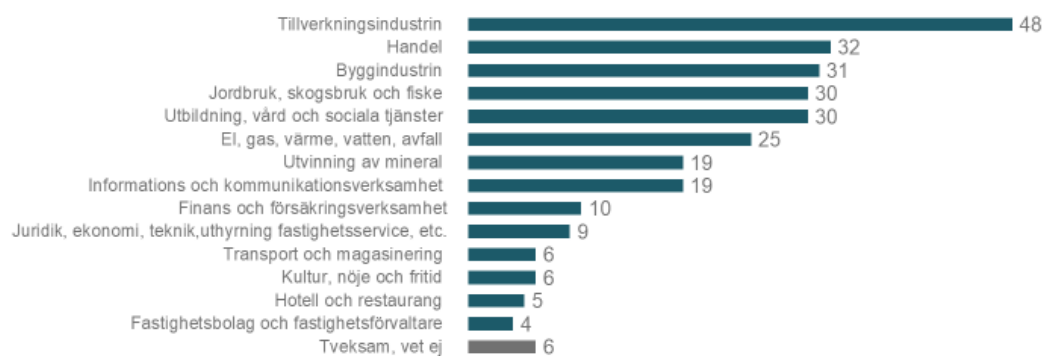
INDUSTRINS BETYDELSE FÖR EKONOMIN

Respondenterna tillfrågades vilka tre branscher de tror är viktigast för svensk ekonomi i dag. Tre svar var möjliga att ge. (Tabell 8 nedan visar hur svaren fördelar sig.) Varannan (48 procent) uppger att de tror att tillverkningsindustrin är en av de tre viktigaste branscherna för svensk ekonomi idag. Det är en signifikant större andel män (57 procent) än kvinnor (39 procent) som uppger det. Det är även vanligare bland de äldre, 50-64 år (57 procent) och 65-79 år (60 procent) jämfört med de yngre, 18-29 år (32 procent) och 30-49 år (45 procent).

Vidare tror allmänheten att handel (32 procent) respektive byggindustrin (31 procent) också är viktiga för svensk industri.

Vilka tre branscher tror du är viktigast för svensk ekonomi i dag?

Max 3 svar har varit möjliga att ge.

%

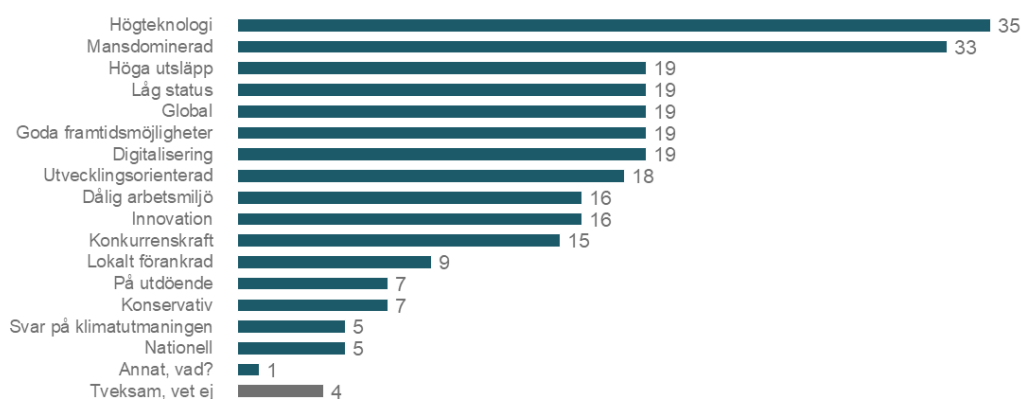
Tabell 8

INDUSTRINS KÄNNETECKEN

Respondenterna tillfrågades vad de förknippar industrin med i dag. Tre svarsalternativ var möjliga att kryssa i. (Tabell 9 nedan visar hur svaren fördelar sig.) I högst grad svarar man i ”Högteknologi” (35 procent), följt av ”Mansdominerad” (33 procent). 19 procent av respondenterna förknippar industrin med ”Höga utsläpp”, ”Låg status”, ”Global”, ”Goda framtidsmöjligheter” och ”Digitalisering”. Medan enbart 5 procent uppger att de förknippar industrin med orden ”Nationell”, ”Svar på klimatutmaningen” eller ”På utdöende” (7 procent).

Vad förknippar du industrin med i dag?

Max 3 svar har varit möjliga att ge.

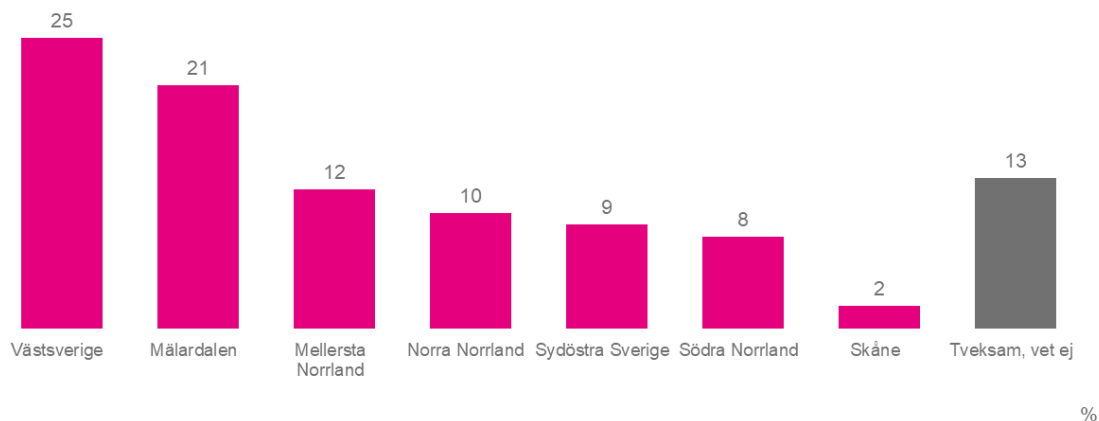
%

Tabell 9

INDUSTRIN OCH GEOGRAFIN

Allmänheten tillfrågades vilken de tror är Sveriges främsta industriregion. (Se sammanställningen av svaren i Tabell 10 nedan.) En av fyra (25 procent) uppger att de tror att Västsvetrike är landets främsta industriregion, följt av Mälardalen (21 procent). Enbart 2 procent uppger att de tror att Skåne är Sveriges främsta industriregion. 13 procent vet ej.

Vilken tror du är Sveriges främsta industriregion?

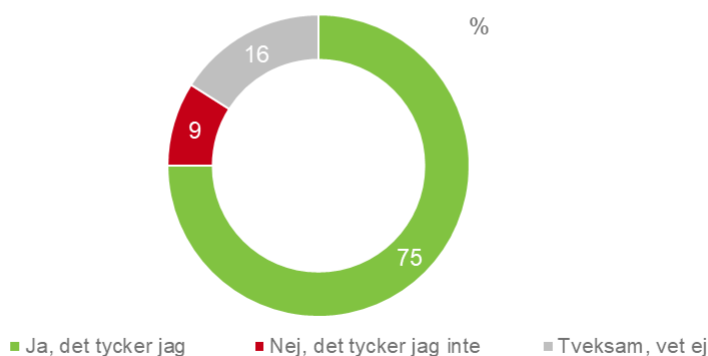

Tabell 10

INDUSTRIN OCH POLITIKEN

Allmänheten tillfrågades även om de tycker att politiken bör prioritera utvecklingen av svensk industri. I tabell 11 nedan framgår följande: 75 procent tycker att politikerna bör prioritera utvecklingen av svensk industri. 9 procent tycker inte det medan 16 procent är osäkra. Det är framförallt de med erfarenhet inom industrin som tycker att politikerna i högre bör prioritera utvecklingen av svensk industri (85 procent).

Tycker du att politikerna bör prioritera utvecklingen av svensk industri eller tycker du inte det?

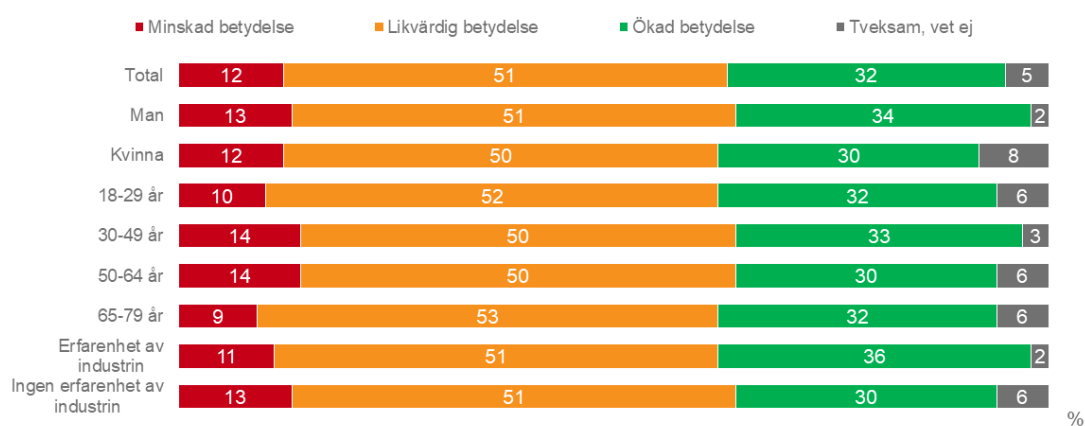

Tabell 11

INDUSTRIN OCH FRAMTIDEN

Respondenterna tillfrågades vilken betydelse de tror att industrin kommer att ha för svensk ekonomi i framtiden. Som framgår av Tabell 12 nedan tror 83 procent att industrin kommer att ha likvärdig eller ökad betydelse i framtiden. Endast 12 procent tror att industrin kommer ha minskad betydelse.

Vilken betydelse tror du att industrin kommer att ha för svensk ekonomi i framtiden?

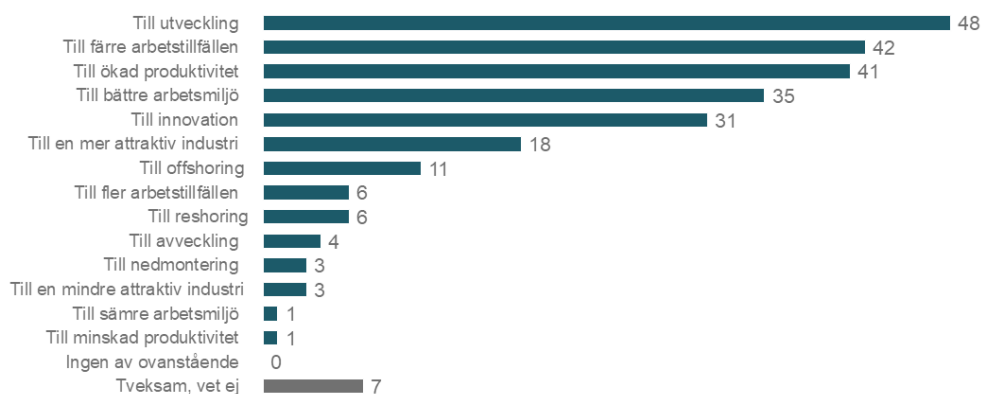
Tabell 12

Mot bakgrund av att vi nu befinner oss i vad som kallas den fjärde industriella revolutionen präglad av snabb och avancerad teknologisk utveckling, ställdes följande fråga till respondenterna: "Hur tror du att industrin påverkas framöver av digitalisering, automatisering och artificiell intelligens (AI)?". Respondenterna hade möjlighet att kryssa i tre alternativ. Av tabell 13 nedan framgår att respondenterna i synnerhet svarade: "Till utveckling" (48 procent), "Till färre arbetstillfällen" (42 procent), "Till ökad produktivitet" (41 procent), "Till bättre arbetsmiljö" (35 procent), samt "Till innovation" (31 procent).

Hur tror du att industrin påverkas framöver av digitalisering, automatisering och artificiell intelligens (AI)?

Max 3 svar har varit möjliga att ge.

%

Tabell 13

SLUTSATSER OCH VIKTIGA FRAMTIDSFRÅGOR

Resultaten av denna undersökning påvisar att allmänheten överlag har en positiv bild av industrin samt förståelse för att den utgör en väsentlig del av svensk ekonomi. Varannan uppger att de tror att tillverkningsindustrin är en av de tre viktigaste branscherna för svensk ekonomi idag. Dessutom tror 83 procent att industrin kommer att ha en likvärdig eller ökad betydelse för svensk ekonomi i framtiden. Vad avser inställningen till utbildning uppger 84 procent att de skulle reagera positivt om en ung vän/bekant/familjemedlem börjar läsa ett industritekniskt program på gymnasiet. Hela 94 procent är positivt inställda till lärlingsutbildningar på gymnasienivå.

Den positiva framtidssynen på industrin torde avspegla sig i ett alltjämt ökande söktryck till lärlingsutbildningar inom gymnasieskolans yrkesprogram. Detta är en tacksam slutsats av studien då många industriföretag skriker efter kompetenta medarbetare. Eftersom allmänheten anser att flera av gymnasieskolans yrkesprogram ger goda framtidsutsikter finner vi det viktigt att Skolverket fortsätter sitt arbete med att stärka yrkesprogrammen såväl som lärlingsutbildningar. Det bör ske dels genom att Lärlingscentrum fortsätter ge sitt stöd till skolor som i dag arbetar aktivt och framgångsrikt med lärlingsutbildningar. Samt dels genom att stötta fler skolor att starta upp lärlingsutbildningar. De regionala och nationella nätverksträffarna, i regi av Lärlingscentrum, är en viktig del i detta arbete.

På samma sätt behöver engagemanget från näringslivet öka. Därför fortsätter vi på Västsvenska Handelskammaren vårt kunskaps- och påverkansarbete för ett ökat utbud av gymnasiala lärlingsutbildningar. Resultatet av denna studie kommer att vara till god hjälp i det arbetet. Bland annat har framkommit att bilden av industrin varierar över olika åldersgrupper. Det är mindre sannolikt att yngre personer skulle rekommendera andra att arbeta i industrin, jämfört med äldre personer som är mer positivt inställda. Därför tror vi att det är viktigt att presentera en uppdaterad bild av vad det innebär att arbeta i industrin. GLA kan vara en bra ingång till industrin för den unga målgruppen, därför att de därigenom tidigt introduceras till yrkesverkligheten.

Allt talar för att industrin fortsatt kommer att utgöra en väsentlig del av svensk ekonomi. Detta i kombination med en tilltagande högteknologisk utvecklingstakt gör att svenska industriföretag behöver rusta sig strategiskt inför framtiden. Detta arbete kan inte skjutas på morgondagen. Samarbetet mellan näringsliv och skolväsende behöver utvidgas och stärkas. Västsvenska Handelskammaren kommer att fortsätta facilitera detta arbete i hopp om en gynnsam utveckling av lärlingsutbildningar.

LÄSTIPS

Västsvenska Handelskammarens relaterade rapport **Framtidens lärling** (2019) erbjuder en första utvärdering av gymnasiala lärlingsanställningar. Den redogör för en kvalitativ undersökning av 140 arbetsgivare till GLU- och GLA-elever. I genomförda intervjuer svarar samtliga GLA-arbetsgivare att de skulle rekommendera andra att anställa en gymnasial lärling. Vidare uppvisar undersökningsresultaten tendensen att en anställd lärling har ett högre engagemang och en snabbare utveckling jämfört med en lärlingselev som inte är anställd. Detta tycks bland annat bero på närvaron av motiverade handledare som visar stort engagemang i elevens utbildningsplan.

EXTERNA KÄLLOR

¹ Näringsdepartementet, N2017.48, *Handlingsplan 2 för Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige*.

² Teknikföretagen, 2019, *Hjärtat i svensk ekonomi – industrins betydelse och villkor i Västra Götalands län*.

VÄSTSVENSKA
HANDELSKAMMAREN

Västsvenska Handelskammaren, Parkgatan 49, Göteborg, 031 835900
www.vastsvenskahandelskammaren.se